

В. Ф. Калашников

Агітбригада

АГІТБРИГАДА – невеликий професійний або самодіяльний художній колектив, який використовувався у політичній агітації та пропаганді за радянської доби. Інші назви – агітаційно-художня бригада, культбригада, агіткультбригада. Створювалася при культ.-просвіт. і навч. закладах, на заводах, ф-ках та у с.-г. підприємствах. Спочатку, після більшов. перевороту 1917, мала форму «усних газет» для виступів на фронтах перед червоноармійцями. На поч. 20-х рр. сформувалися «живі газети» – найпоширеніший у той час різновид худож. агітації. Згодом створ. колективи «Синьої блузи» (професійні та самодіяльні) та [агіттеатри](#). «Живі газети» та «Сині блузи» мали багато послідовників, зокрема у Росії, Білорусії, Грузії, Німеччині, Чехословаччині, Англії, Франції, США, Китаї та ін. країнах. У роки 2-ї світової війни А. вирушали на фронт. Після війни при клуб. закладах профспілок та Комітеті у справах культ.-осв. закладів УРСР (1957) працювало 7 тис. А. Від 60-х рр. парт. органи почали виробляти систему заходів щодо розвитку А. – всесоюзні, респ., обл., міські, рай. фестивалі та огляди, теле- і радіоконкурси, обл. декади, марші-паради, обмінні гастролі, виїзди [агітпоїздів](#) та автоклубів, заключні концерти показових колективів тощо. За статистикою на 1 січня 1988 в Україні функціонувало 19107 агітбригад. У 90-і рр. А. перебудовують свою роботу. У сценарії А. органічно об'єднувався документальний («факти життя») та художній («факти мистецтва») матеріал, що розкривав драм. ситуації на місц. тему. Постановник А. мав справу зі специф. драматургією (монтаж, композиція, драматург. обробка, сценарій, п'єса). Репертуар А. створювали журналісти, інженери, агрономи, робітники, службовці, вчителі, культпрацівники, профес. артисти і режисери. Осн. форми виступів А. – концертно-естрадна програма, агітвистава. Застосовувалися різні публіцист. жанри – репортаж, інтерв'ю, нарис, фейлетон, хроніка місц. подій; спорт.-ігрові форми – конкурс, дискотека, лотерея, вікторина, телезмагання; фольклорні форми – свята, обряди, ритуали, звичаї, казки, балаган тощо. До програм А. входили танц. номери; муз. супровід – популярні мелодії або створені місц. аматорами. Худож. оформлення виступів А. включало декорації, костюми, маски, ляльки, грим, освітлення, тех. допоміжні засоби (кіно- та діафільми, діапозитиви, слайди), наочну агітацію тощо. Впроваджувано принципи театралізації, що передбачала створення єдиної наскріз. дії, якій підпорядковувалися б усі компоненти програми і яка давала б змогу ширше використовувати елементи гри. Поряд із

тимчас. А. для проведення політ. і госп. кампаній формувалися постійно діючі. В А. починали свій творчий шлях або у різні часи працювали *В. Склярєнко, В. Високов, В. Оглоблін, Ю. Тимошенко, Ю. Березін, Є. Опалова, Ю. Шумський, І. Меншиков, Г. Янов, А. Рожинський, М. Мальцев, Т. Ігнашкіна, В. Гриб*. Кращим А. присвоювано назву «самодіяльна нар. агітбригада». А. функціонували у багатьох формах, видозмінюючись разом зі зміною суспільно-політ. життя.

Рекомендована література

1. Гасснер Дж. Форма и идея в современном театре / Пер. с англ. Москва, 1959;
2. Лихачев К. П. Мастера острого слова. Москва, 1970;
3. Кукаретин В. М. Из истории агитационно-художественных бригад. Москва, 1975;
4. Рубб А. А. Работа режиссера в агитбригаде. Москва, 1975;
5. Казимиров О. А. Народний театр політичної агітації. К., 1977;
6. Саруханов В. А. Агитбригада как вид самодеятельного художественного творчества. Ленинград, 1979;
7. Калашников В. Ф. Агітбригади на марші. К., 1982;
8. Його ж. І в клубі, і в полі. К., 1986;
9. Рожинский А. Я. Звонкоголосая агитация. Москва, 1986;
10. Гааз П. Э. Методика сценарно-режиссерской работы в агитационно-художественных бригадах. Москва, 1987;
11. Калашников В. Ф. Свята, обряди, звичаї, ритуали у програмах агітаційно-художніх бригад. К., 1990;
12. Петренко І. Ф. Інтермедії для програми сільської агітбригади або театру малої форми. К., 1992;
13. Калашников В. Ф. Народний агітаційний театр в Україні 70–80-х рр. ХХ століття. К., 1998.

Бібліографічний опис:

Агітбригада / В. Ф. Калашников // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-42538>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).